

A SZÁMVITELI INFORMÁCIÓ ÉS A VEZETŐI SZÁMVITEL A VEZETŐI SZÁMVITEL ALAPJAI

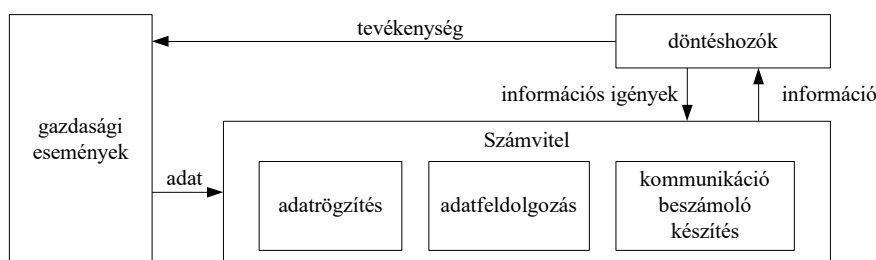
Dr. Musinszki Zoltán

Ph.D., egyetemi docens

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar

stmusiz@uni-miskolc.hu

A számvitelt úgy is tekinthetjük, mint egy szolgáltató tevékenységet, amely kapcsolatot teremt a gazdasági események és a számviteli információkat igénylők között. A számvitel a gazdasági eseményekre vonatkozó adatokat rögzíti, feldolgozza, többek között azért, hogy az érdekeltek a jövőben megfelelően hasznosítani tudják az adatokat.

A számviteli rendszer szerepe a döntéshozatalban

A vállalkozások versenyképessége nagymértékben függ az információs és döntési rendszerük hatékonyságától, a megfelelő helyen és időben rendelkezésre álló releváns információktól. A számviteli információs rendszer a gazdasági események számviteli előírásoknak megfelelő rögzítésén túlmenően ki tudja elégíteni a külső és belső érdekhordozók információs igényeit.

A külső érdekhordozók megbízható és valós képet kívánnak kapni a vállalkozás vagyoni, pénzügyi és jövedelmezőségi helyzetéről. Az általános információk mellett valamennyi külső érdekhordozó egyedi igénnyel is fellép. Ilyen egyedi információs igény lehet:

- a tulajdonosok részéről, hogy befektetésük helyes volt-e, az adott vállalkozás vagyoni helyzete stabil-e, jövedelemtermelő és osztalékfizető képessége megfelelő-e,
- a hitelezők részéről, hogy biztonságban van-e a kihelyezett összeg, a törlesztőrészletek fedezetek rendelkezésre áll-e,
- a meglévő és potenciális partnerek (pl. szállítók, vevők) részéről, hogy a kapcsolat biztonságosnak és tartósnak minősíthető-e,
- az állam részéről az adókhöz vagy a statisztikához kapcsolódó adatszolgáltatás.

A belső érdekhordozók információt igényelnek például a működés hatékonyságáról, az egyes termékek, folyamatok, szervezeti egységek eredményeiről, költségeiről, teljesítményeiről.

Az egyes érdekhordozók eltérő igényeit vajon egyaránt ki lehet elégíteni elfogadható szinten? Fel lehet oldani az érdekütközéseket?

A kérdésekre a választ a vállalati gyakorlat a számvitel „megkettőzésével” adta meg. Az információs igények alapján a számvitelt felbonthatjuk külső és belső számvitelre, vagy más kifejezésekkel élve pénzügyi és vezetői számvitelre.

A pénzügyi számvitel a gazdálkodáshoz szükséges eszközökben és forrásokban bekövetkezett változásokkal, valamint a gazdálkodás eredményének elszámolásával foglalkozik. A pénzügyi számvitel a gazdasági eseményeket rögzíti, és az eseményeket rögzítő bizonylatok alapján elkészített beszámolók segítségével próbál megbízható, valós képet mutatni a vállalkozásról,

elsősorban a vállalkozáson kívüli információfelhasználók számára. A külső érdekhordozók közötti érdekellentétek feloldása, az érdekegyensúly megteremtése szükségessé teszi a pénzügyi számvitel szabályozását. A szabályozás eredményeként:

- egyrészt a vállalatok rákényszerülnek arra, hogy (számviteli) információt szolgáltatassanak magukról,
- másrészt a társaságok térben és időben összehasonlíthatóvá válnak.

A vezetői számvitel a gazdasági egységen belüli felhasználók, a különböző vezetési szintek információs igényeit kielégítő, döntéstámogató módszerek és eljárások összessége.

Általánosan elfogadott nézet, hogy a vezetői számvitel támogató, információszolgáltató funkciójának középpontjában a költség áll. Vállalati felmérések alapján a vezetői számvitel négy legfontosabb területe:

- a tervezés,
- a termékek és szolgáltatások költségeinek meghatározása,
- az ellenőrzés és teljesítményértékelés, valamint
- a stratégiai költséggazdálkodás.

Tágabb értelmezésben a teljesítményorientált költség- és teljesítményszámítás mellett a gazdaságossági és pénzügyi számítások is részét képezik a vezetői számvitelnek.

A vezetők a tervezés, a megvalósítás és az ellenőrzés során rendszeresen információt igényelnek. A vezetőknek mindhárom esetben döntéseket kell hozniuk. A pénzügyi számvitel önmagában nem alkalmas a gyors, naprakész döntések információs igényeinek kielégítésére, ezért javasolt egy vezetői számviteli rendszer kialakítása is. A vezetői számvitel feladata információk biztosítása a vezetők számára a

- tervezési,
- irányítási, és
- ellenőrzési tevékenység támogatása érdekében.

A vezetői számvitel az információkat összegyűjti, csoportosítja, feldolgozza, elemzi, és jelentéseket készít. Mind a pénzügyi számvitel múltira vonatkozó adatait, mind a jövőre vonatkozó becült adatokat felhasználva segíti a vezetést. A vezetői számvitel felhasználja tehát a pénzügyi számvitel adatait, de emellett többletinformációkhoz is juttatja a vezetőket, a döntéshozókat. Ez a támogatási funkció a döntés mellett értelmezhető a döntéshozatali folyamat egészére is. Fontos szerepe van a vezetői számvitelnek a döntéshozatali folyamat tervezési szakaszában az adatgyűjtésnél, a döntési variációk kidolgozásánál; valamint a folyamat ellenőrzési szakaszában a teljesítmények, a döntések hatékonyságának megítélésénél, a tény és tervállapot összevetésénél, a visszacsatolásnál is.

A vezetői és a pénzügyi számvitel szolgáltatásaival szembeni igények összehasonlítása

Az összehasonlítás területei	Pénzügyi számviteli igények	Vezetői számviteli igények
Felhasználók	Üzleti egységen kívüli személyek (pl. állam, tulajdonosok, üzleti partnerek)	Menedzsment
Tartalom	Számviteli törvény szerinti	A számviteli törvénnyel összhangban, de az üzleti folyamatok törvényei szerint
Forma	Számviteli törvény szerinti	Az üzleti folyamatok legjobb megjelenítése szerint
Számviteli módszer	Kettős könyvvitel	Nem korlátozódik a kettős

		könyvvitelre. Bármilyen azzal konzisztens rendszer hasznos lehet
Kritériumok	Objektív, ellenőrizhető, konzisztens	Releváns, hasznos, érthető
Realitás	Tény	Várható, terv
Vizsgált időtartam	Általában egy év	Ahogy az üzlet hatékony irányítása megköveteli
Tárgyidőszakok	Múlt	Jelen, jövő
Gyakoriság	Évente	Jellemzően havonta, negyedévente
Késés	1 – 4 hónap	Maximum 1 hét
Szervezeti bontás	Vállalkozás egésze	Szervezeti egységekre való bontás
Tevékenységi bontás	A vállalkozás teljes tevékenysége	Tevékenységekre, termékekre való bontás
A mérés mennyiségi egysége	Normális pénzürték	Bármilyen pénzürték vagy hasznos volumenegység (pl. ár, fajlagos munkaóra, gépóra)
Adattípus	Mérleg Eredménykimutatás Cash-flow kimutatás Kiegészítő melléklet	Mérleg Eredménykimutatás Cash-flow kimutatás Környezeti információk Piaci, értékesítési információk Termelési információk Készletadatok Beszerzési információk Humánpolitikai információk stb.
Az eredménykimutatás szerkezete	Számviteli törvény szerinti	Fedezeti jellegű
Fő hangsúly	A lehető legpontosabb kép a tranzakciók hatásairól, a vagyoni és jövedelmi helyzetről	A sebesség
Központi feladat	Központban a vállalkozás általános gazdálkodási helyzete	Központban a költséggazdálkodás

(forrás: Boda-Szlávik, 2005, 93-94. o. alapján)

A vezetői igényeket kielégítő számviteli információ rendszer kialakításához nem állnak rendelkezésre sem hazai, sem nemzetközi előírások. A számviteli törvény a vállalkozó döntésére bízta, hogy a számviteli törvényben kötelezően előírtakon kívül milyen információkra van szüksége döntései megalapozásához; valamint azt, hogy a döntések megalapozásához szükséges számviteli információk biztosítására szervezze meg, működtesse és hasznosítsa a számvitelt. Az információk biztosításához szükséges a gazdasági események folyamatos nyomonkövetése, gyűjtése, ugyanis a kért információ általában nem biztosítható az információigény megfogalmazásakor.